

Дубовик О. Ю.
к.е.н., доцент
Баранова В. Г.
д.е.н., професор

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ПРОГРАМ «АНТИПЛАГІАТ» У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У повсякденному житті викладачі вищої школи все частіше стикаються з проблемою, породженою науково-технічним прогресом: студенти, завдяки легкому доступу до інтернет-ресурсів, перестають мислити самостійно, скачують інформацію для написання дипломних, курсових, контрольних робіт, рефератів тощо. Добре, якщо студент прикладає деякі зусилля і його «твір» являє собою компіляцію кількох наукових робіт. У більшості випадків за основу береться одна чужа робота, яка видається за свою, і студент позиціонує себе її автором. Це є плагіатом, з яким у всьому цивілізованому світі йде жорстка боротьба. Адже держава законодавчо захищає авторське право.

Згідно ст. 50 Закону «Про авторське право та суміжні права», плагіат - це оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [1].

В інтернеті ми стикаємося з такими проявами плагіату:

- републікація – розміщення чужої статті, іншої інформації за власним іменем;
- переклади за своїм ім'ям чужих творів з іноземних сайтів;
- рерайт – вид плагіату, коли оригінальна робота переробляється, перефразується, але її сутність та ключові слова остаються незмінними;
- компіляція – гібрид, суміш (іноді і творча) декількох запозичених творів без посилання на авторів, якому надають форму власного дослідження;
- запозичення чужих ідей, відкриттів без посилань на авторів.

Задля виявлення самостійності напрацювань використовують інтернет-програми, серед яких найбільшого поширення одержали Etxt Antiplagiat, Advego

Plagiatus, Text.ru, Unplag.com, Антиплагиат.ВУЗ, Plagiarisma, Turnitin (Європа, США, Канада, Австралія), Plagiat.pl (Польща) та деякі інші. Однак не слід забувати, що перевірку здійснює техніка. Тому ми на практиці стикаємося з деякими непорозуміннями. Так, при посиланні на власні твори, на витяги із законодавчих документів, які не є об'єктами плагіату [1, ст. 10], рівень унікальності тексту значно знижується. А перевірений цими програмами текст буде унікальним, якщо його просто немає в інтернеті. І це з позиції технічної перевірки є виправданим. Але ж з боку виявлення реального рівня самостійності і оригінальності напрацювань застосування цих програм є недосконалим. І з кожним наступним зверненням до програми з однією тією ж працею показник унікальності тексту стає нижчим. Парадокс.

Для уникнення проблем, пов'язаних із застосуванням загальноприйнятих понять, які інтернет-програми вважають неунікальними, вважаємо за доцільне введення абрєвіатури цих понять, про що робиться попередження на початку роботи. Наприклад, Податковий кодекс України – ПКУ, єдиний соціальний внесок – ЄСВ, суб'єкт підприємницької діяльності - СПД тощо.

Зараз Вищою школою висуваються вимоги щодо підвищення студентами рівня власних наробок. Рекомендується та, навіть, вимагається пропускати дипломні, курсові, контрольні роботи, статті через програми «Антиплагіат». Для одержання високої оцінки рівень оригінальності тексту в письмових роботах здобувачів вищої освіти повинен бути не нижчим за 50 % [2, ст. 4.4], а у дисертаційних дослідженнях – 75 %. Але сьогодні перевірка на плагіат перетворюється у бізнес. Деякі інтернет-підприємці пропонують підвищити рівень унікальності тексту до бажаного розміру за ваші гроші [3]. Причому текст залишається той самий, а програма «Антиплагіат», використовуючи заміну кодування документа, модифікується таким чином, що вже не знаходить плагіат. До таких програм, наприклад, належить програма Antiplagiat-killer. Це чисте шахрайство, яке з'явилося у відповідь на посилення вимог до наукових і творчих робіт. І з цим явищем теж потрібно боротися.

Студенти повинні дотримуватись правил доброчесності та робити посилання на роботи інших авторів. Інтернет-програми є лише інструментом для виявлення запозичень, але не єдиним об'єктивним критерієм. При перевірці дипломних робіт, крім інтернет-джерел, доцільно застосовувати внутрішню базу університетських дипломних робіт студентів минулих років, яка була створена в електронному вигляді. Більш того, у перспективі можна зробити спільну міжВУЗівську базу робіт студентів певного регіону чи взагалі - України, яка постійно дистанційно буде поповнюватися і до якої будуть мати доступ фахівці навчального закладу, які робитимуть експрес-аналіз робіт на плагіат. При цьому при подачі будь-якої своєї роботи, що оприлюднюється, студент повинен надати науковому керівнику інтернет-звіт обраної програми «Антиплагіат» з виділенням всіх скопійованих частин, зазначенням джерел цитування і відсотка запозиченого тексту. І цей звіт буде вибірково перевірений фахівцем кафедри чи спеціального підрозділу навчального закладу на предмет його автентичності.

Вища школа покликана навчити студента працювати, мислити, самостійно робити висновки, генерувати ідеї, зробити з нього еліту суспільства. Найважливіша задача сьогодення для вищих навчальних закладів – підтримати рух за якість, за формування свідомого ставлення студентами, творчими працівниками, науковцями до захисту позицій авторства. І це ще один наш крок до цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про авторське право та суміжні права» від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ зі змінами і доповненнями.
2. Положення про запобігання плагіату та впровадження практики належного цитування в академічних роботах студентів ОНЕУ. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – 11 с.
3. Перший український сервіс підвищення унікальності та зменшення плагіату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://antiplagiat.in.ua>.